Öğrenme çıktısı: Ülkemizin Türk dünyasıyla kültürel iş birliğini ifade edebilme

Türk Dünyası

TÜRK DÜNYASI Türkistan'dan Balkanlar'a yayılan; ortak dil, tarih ve kültürle bağlı Türk topluluklarının oluşturduğu bütündür. Kökeni Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Selçuklular, Osmanlılar gibi devletlere uzanır.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Ortak **dil, tarih ve gelenekler** ile pek çok toplulukta ortak inanç, Türk topluluklarını birbirine bağlar. Bu yakınlık, iş birliğini kolaylaştırır.

Türk dünyasından gençler bir arada (temsilî)

Bağımsız Türk devletleri

Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan. **Kara komşumuz olan:** Azerbaycan. **Deniz komşumuz olan:** KKTC.

Sayılarla

Yaklaşık 11,2 milyon km²'lik alan ve 200 milyonluk nüfus potansiyeli. Adriyatik'ten Büyük Çin Seddi'ne uzanır.

Bağımsız Türk devletleri	Özerk Türk toplulukları	Başka devlet yönetimindeki Türk nüfus
Kendi devleti ve yönetimi olanlar	Bir devletin içinde yarı bağımsız yönetimi olanlar. Örnek: Saha (Yakut), Tuva, Sincan Uygur	Özellikle Çin ve Rusya yönetimi altındaki bölgelerde yoğunlaşanlar

BUNU UNUTMA

Lehçe, şive ve ağız farkları olsa da ortak bir **Türkçe** vardır. Mehmet Sabir Karger'in **Anayurt Marşı** bunu anlatır: "Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur."

Coğrafyanın değeri

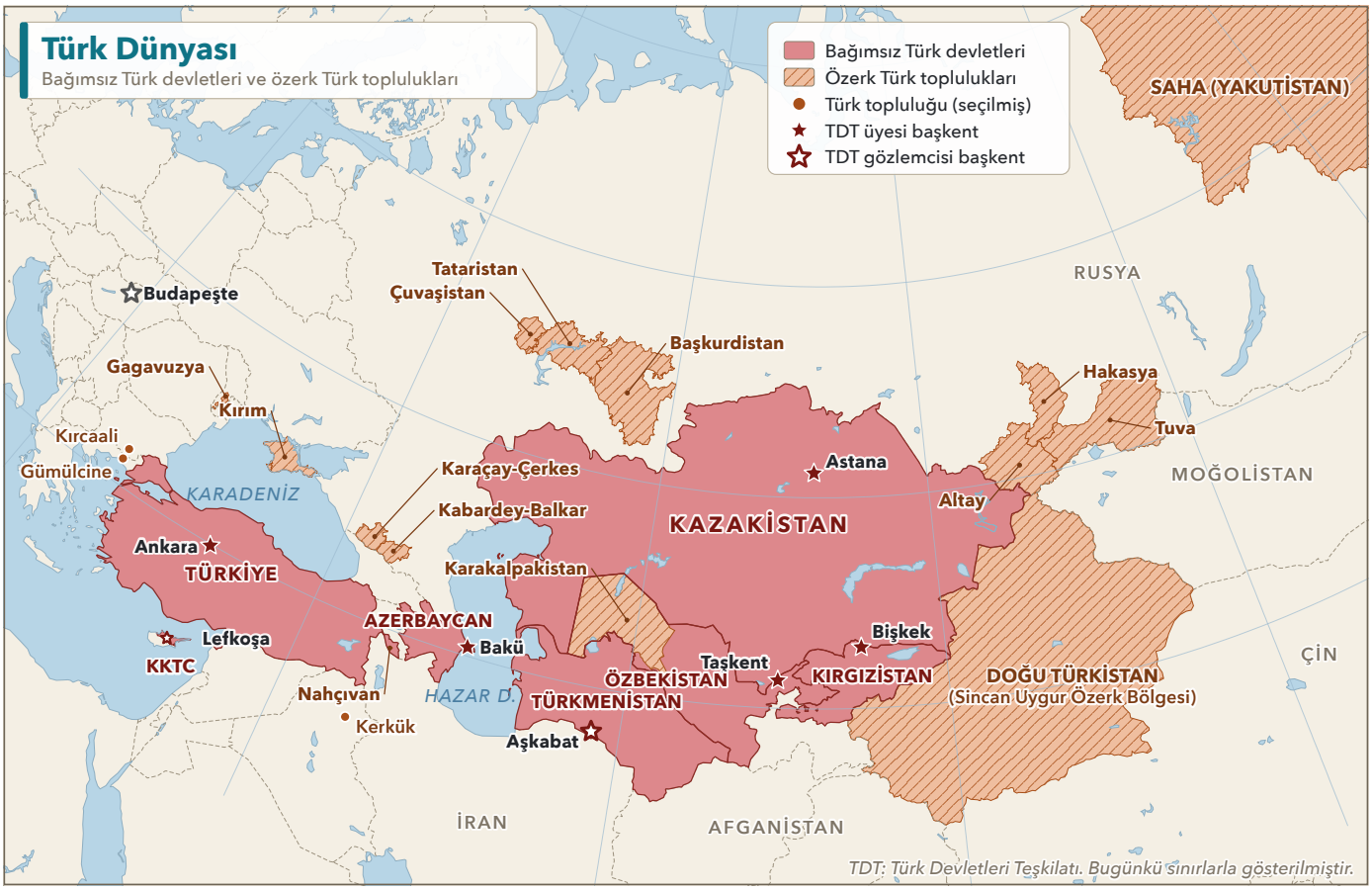
Türkistan ve Doğu Türkistan; petrol, doğal gaz, kömür, uranyum, yeşim taşı gibi kaynaklar bakımından zengindir. **Bakü-Tiflis-Kars demir yolu** ise 2017'de üç ülkenin ortak çalışmasıyla hizmete girdi. Çin ile Avrupa arasındaki "Demir İpek Yolu" hattının bir bölümüdür; eski İpek Yolu'na yeniden hayat vermeyi amaçlar.

Türk dünyası kültürünün ortak değerleri

- Ortak bir dil: **Türkçe**
- Din ve ahlak anlayışı
- Üretim ve tüketim biçimleri
- Tarih şuuru
- Töre, gelenek ve görenekler
- Kabuller, inanışlar, törenler ve davranışlar
- Sanat ve edebiyat
- Birlikte yaşama kültürü

Öğrenme çıktısı: Ülkemizin Türk dünyasıyla kültürel iş birliğini ifade edebilme

Haritada Türk Dünyası

Haritayı okuyalım

- **Kırmızı alanlar** bağımsız Türk devletleridir: Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan.
- **Taralı alanlar** özerk Türk topluluklarıdır. Örnek: Rusya'da Saha (Yakutistan), Tataristan, Başkurdistan, Tuva; Çin'de Doğu Türkistan (Sincan Uygur Özerk Bölgesi).
- **Azerbaycan** kara komşumuzdur (Nahçıvan üzerinden), **KKTC** deniz komşumuzdur.
- Yıldızlar Türk Devletleri Teşkilatının üye (dolu) ve gözlemci (boş) ülkelerinin başkentleridir.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Türk dünyası **Adriyatik'ten Büyük Çin Seddi'ne** uzanır. Türk toplulukları özellikle **Rusya ve Çin** yönetimindeki bölgelerde yoğunlaşmıştır.

Bağımsız Türk devleti	Başkenti	Türk Devletleri Teşkilatındaki yeri
Türkiye	Ankara	Üye
Azerbaycan	Bakü	Üye
Kazakistan	Astana	Üye
Kırgızistan	Bişkek	Üye
Özbekistan	Taşkent	Üye
Türkmenistan	Aşkabat	Gözlemci
KKTC	Lefkoşa	Gözlemci

Atatürk'ün Öngörüsü

Atatürk, 1933

"Bizim, bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir öz kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır: Manevi köprülerini sağlam tutarak."

Atatürk, Sovyetler Birliği gibi güçlerin kalıcı olmayabileceğini söylemiştir. Ona göre **dil, inanç ve tarih** milletler arasında birer köprüdür.

Öngörü gerçekleşti

1991'de Sovyetler Birliği (SSCB) dağıldı, beş bağımsız Türk cumhuriyeti kuruldu. Türkiye onların bağımsızlığını ilk tanıyan devletlerden biri oldu. Sonra eğitim, sanat, spor ve turizm başta olmak üzere birçok alanda iş birliğine öncülük etti.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Atatürk'ün sözü **ileri görüşlülüğü** gösterir. Kültürel bağlar, siyasi sınırlar değişse bile milletleri yakın tutar.

İş birliğini yürüten kuruluşlar

Kuruluş	Görevi	Örnek
Türk Devletleri Teşkilatı	3 Ekim 2009'da Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Konseyi olarak kuruldu, 12 Kasım 2021'de bu adı aldı. Ortak tarih, dil ve kültüre dayalı iş birliği geliştirir.	Celal-Abad, 2025 "Türk Dünyası Turizm Başkenti" ilan edildi.
Yunus Emre Enstitüsü	Yurt dışında Türkçe öğretir, kültür ve sanatı tanıtır.	Yahya Kemal Beyatlı sergisi
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)	2010'da kuruldu. Yurt dışı vatandaşlar ve akraba topluluklarla ilgilenir.	Türkiye Bursları ile 180 ülkeden öğrenci
Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	Balkanlar'dan Türkistan'a, Afrika'ya uzanan kalkınma projeleri yürütür.	Tacikistan'da atletizm tesisi yenilendi.
Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY)	Türk kültürünü koruyup tanıtır, ortak sanat etkinlikleri düzenler.	Kuzey Makedonya'dan Ressamlar Sergisi

Türk Devletleri Teşkilatı üyeleri: Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan. **Gözlemciler:** Macaristan, Türkmenistan, KKTC.

Atatürk'e göre ne yapmalıyız?

- Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz; **bizim onlara yaklaşmamız** gerekir.
- Köklerimize inmeli, **tarih bağı ve folklor bağı** kurmalıyız.
- Dil ve tarih çalışmaları bu amaçla yapılır: Dilimizi onların diline yaklaştırmak, birbirimizi daha kolay anlamak hedeflenir.

Ortak alfabe: 34 harfli Ortak Türk Alfabesi önerisi, bu iş için kurulan komisyonda bütün üyelerin onayını aldı. Aynı harfleri kullanmak, Türk devletlerinin birbirini anlamasını kolaylaştırır.

Öğrenme çıktısı: Ülkemizin Türk dünyasıyla kültürel iş birliğini ifade edebilme

Dört Alanda İş Birliği

Eğitim

Türkiye Bursları, 180 ülkeden öğrenciye lisans, yüksek lisans ve doktora imkânı verir. Yunus Emre Enstitüsü yurt dışında Türkçe öğretir.

Spor

TİKA, Tacikistan'da atletizm tesisini yeniledi. Bu destekler gençleri spora yönlendirir, ülkeleri yakınlaştırır.

Sanat

TÜRKSOY Ressamlar Buluşması ve Türk Dünyası Belgesel Film Festivali farklı ülkelerden sanatçıları bir araya getirir.

Turizm

Türk dünyasının turizm başkentleri seçilir. Üye ülkeler arası turist hareketini artırmaya yönelik projeler yürütülür.

Ülkemizi temsil edenler

Kişi	Neden önemli?	Değer
Oktay Sinanoğlu	Çok genç yaşta profesör oldu, "dünyanın en genç profesörü" diye anıldı; Türkçenin ve millî kültürün korunması için çalıştı.	Bilim, vatan sevgisi
Barış Manço	Besteleriyle kültür elçiliği yaptı; 1991'de Devlet Sanatçısı oldu. Şarkılarında atasözü ve deyim kullandı.	Sanat, aile sevgisi
Naim Süleymanoğlu	"Cep Herkülü". Bulgaristan'daki Türklerin sesi oldu, ülkemizi rekorlarla temsil etti.	Azim, millî bilinç

Atatürk ne diyor?

"Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır."

Hangi meslekten olursa olsun görevini iyi yapan, ülkesini de en iyi temsil eder.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Kültür elçileri ve kurumlar **ülkemizin tanıtımına** katkı sağlar, Türk dünyasıyla bağlarımızı güçlendirir.

Sağlık gönüllüleri (temsilî)

Kültür ve gönül coğrafyamız

Tarih boyunca Doğu Avrupa'dan Türkistan'a, Sibirya'dan Afrika'ya uzanan bölgelerde farklı inanç ve kültürlerle gönül bağı kurduk. Türk olsun olmasın ihtiyaç duyanın yanında olmaya devam ediyoruz. TİKA ile Tüm Afrika'nın Dostları Derneği'nin (TADD) ortak çalışmasında Türk sağlıkçılar Burundi'de binlerce hastaya baktı. Türkiye-Filistin Dostluk Hastanesi de bu yardımlardan biridir.

Haberlerden notlar

- **Türkiye Bursları** Türkiye'nin resmî burs programıdır; bu programla 15 bin öğrenci Türkiye'de okumaktadır.
- TÜRKSOY: "Biz birbirimizi tanıdıkça birbirimizi seveceğiz, birbirimizi sevdikçe de birlikte üreteceğiz."
- Türk Dünyası Belgesel Film Festivali'nin 9.'suna çok sayıda ülkeden 300 belgesel film başvurdu.

Ülkeler Neden İş Birliği Yapar?

Komşunla birlikte park temizlemek işini kolaylaştırır. Ülkeler de ortak amaç için birleşince daha güçlü olur. Afette yardımlaşır, eksiğini tamamlar, birbirini tanır.

Alan	Örnek	Sağladığı katkı
Afet yardımı	Selde zarar gören bir ülkeye Türkiye'den konteyner ev gönderildi.	Hayat normale daha hızlı döner.
Eğitim, sağlık	Tedavi için Türkiye'ye getirilen Filistinli çocuklara uyum eğitimi ve Türkçe dersi verildi.	Sağlık ve eğitim hakkı korunur.
Ticaret	Türkiye dünya fındık dikim alanının ortalama %75'ine sahiptir; kakao ise Fildişi Sahili, Gana, Endonezya gibi ülkelerden alınır.	Ülkeler ihtiyaçlarını karşılar, ekonomi gelişir.
Ulaşım	Bakü-Tiflis-Kars demir yolu ile yük taşınır.	Ticaret büyür, konumun değeri artar.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Hiçbir ülke tek başına tüm ihtiyacını karşılayamaz. İş birliği, **barış, kalkınma ve dayanışmayı** güçlendirir.

Kültürel zenginliklerimizi tanıtmak

Düğmeli evleriyle tanınan **Ormana köyü** (Antalya, İbradı) 2024'te Birleşmiş Milletler Turizm Teşkilatının En İyi Turizm Köyleri arasına seçildi. Uzun onarımlar, boş kalan evleri yeniden yaşattı. Tanıtım; turizmi, ekonomiyi ve ülke saygınlığını artırır.

Atatürk'ün bir başka sözü

Atatürk, siyasi sınırlarımız dışında kalan ama bizimle dil ve köken birliği olan Türk topluluklarından söz eder. Bu ayrılığın, Türk milletinin köklü tarihindeki dayanışmayı asla bozamayacağını belirtir.

Ortak Kültürümüze Katkımız Olsun

Eğitim, spor, sanat veya turizmden birini seç. Bu alandaki bir çalışmayı araştır. Türk dünyasının kültürel iş birliğine katkısını iki cümleyle yaz, sınıfta paylaş.

BUNU UNUTMA

Atatürk'ün dediği gibi yakınlaşmanın yolu **dil, inanç ve tarih köprüleridir.**

Notlarım

Öğrenme çıktısı: Ülkemizin Türk dünyasıyla kültürel iş birliğini ifade edebilme

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Karadan komşumuz olan tek Türk devleti Azerbaycan'dır.
☐ 2. Yunanistan bağımsız bir Türk devletidir.
☐ 3. Türk dünyasının kökeni Türkistan'daki Türk boylarına dayanır.
☐ 4. Sovyetler Birliği 1991'de dağılmıştır.
☐ 5. Türk Devletleri Teşkilatı adını 2021'de almıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) TİKA	☐	Gönüllü kültür elçisi sanatçı
B) Yunus Emre Enstitüsü	☐	Kalkınma projeleri yürütür
C) YTB	☐	Türk dünyasında sanat etkinlikleri düzenler
D) TÜRKSOY	☐	Yurt dışında Türkçe öğretir
E) Barış Manço	☐	Akraba topluluklarla iş birliği yapar

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Ormana** **1991** **Kars** **34**

1. Demir İpek Yolu'nun bir hattı Bakü-Tiflis-..... hattıdır.
2. Ortak Türk Alfabesi ..... harften oluşur.
3. Beş Türk cumhuriyeti ..... yılında bağımsız oldu.
4. En İyi Turizm Köyü seçilen köy ..... köyüdür.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Atatürk 1933'te "Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır: Manevi köprülerini sağlam tutarak." demiştir.

a) Atatürk'ün söz ettiği manevi köprüler nelerdir?
b) Bu sözün 1991'den sonraki gelişmelerle ilişkisini yorumlayınız.

2. Kırgızistan'dan bir öğrenci Türkiye Burslarıyla İstanbul'da okumaktadır. TİKA da onun ülkesinde bir spor tesisini yenilemiştir.

a) Bu örnekler hangi iş birliği alanlarına girer?
b) Bu iş birliklerinin iki ülkeye iki katkısını yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!